4e Jaargang | Zaterdag 20 Januari 1912 | No 208

DE KUNST

Een Algemeen Geïllustreerd en Artistiek Weekblad

Tooneel, Muziek, Beeldende Kunsten, Letteren, Bouwkunst, Kunstnijverheid, Tentoonstellingen, Mode, Sport, Enz.

ABONNEMENT VOOR NEDERLAND
PER KWARTAAL FRANCO PER POST ƒ 2.—
BIJ VOORUITBETALING - LOSSE NUMMERS 15 CENT
VOOR HET BUITENLAND WORDT DE PRIJS MET 60 CT. PER 3 MAANDEN VERHOOGD VOOR PORTO

Directeur-Hoofdredacteur: N. H. WOLF
Letterkundig Redacteur: WENZEL FRANKEMÖLLE
BUREAU VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE
VALERIUSSTRAAT 61 - AMSTERDAM

ADVERTENTIËN 30 CENT PER REGEL
BIJ KONTRAKT BIZONDERE VOORWAARDEN
EXPLOITANTEN: MAX R. NUNES, AMSTERDAM, N. Z. VOORBURGWAL 230—232, TELEFOON 2562, EN W. N. J. VAN DITMAR'S ALG. ADVERTENTIE-BUREAU, ROTTERDAM, WITTE HUIS, TEL. 3000, EN DEN HAAG, LANGE POTEN 41, TEL. 2698.

MEDEWERKERS: CAREL J. A. BEGEER, BERNARD CANTER, WALTER VAN DIEDENHOVEN, CORN. DOKKUM, CORN. DOPPER HENRY ENGELEN, E. ERFMANN, LEO GESTEL, PIET VAN DER HEM, J. RICHARD HEUCKEROTH, J. J. L. TEN KATE JR., G. W. KNAP PIET KOOMEN, THEO MOLKENBOER, FREDERIK VAN MONSJOU, P. CORNELIS DE MOOR, J. PETERSEN, J. LOUIS PISUISSE JAC. RINSE, WILLEM ROYAARDS, WILLEM SCHURMANN, J. H. SPEENHOFF, JOHANNA STEKETEE, PH. ZILCKEN

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd volgens de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No 124)

„Onze Musici."

Vóór in het jaar 1898 het nieuwe concertseisoen begon, werd bij de firma Nijgh & Van Ditmar te Rotterdam een door mij bewerkt boekje uitgegeven: Onze Musici. Het bevatte een 150-tal portretten en biografieën van de voornaamste Nederlandsche toonkunstenaars, zangers en zangeressen, die in ons land woonden, of die buiten onze grenzen roem en eer behaalden, en gaf vrij wel een overzicht van wie tóen ten onzent tot „onze musici" konden worden gerekend. Zoo waren daar in opgenomen alle Nederlandsche dirigenten: Richard Holl, Kes, Mengelberg, Sam van Milligen, Willem de Haan, Hutschenruijter, Witte, Van der Linden, Heuckeroth, Kwast, enz. enz; de voornaamste hier te lande wonende en de elders verbonden operazangers en -zangeressen (de Nederlandsche Opera stond toen op haar hoogtepunt van bloei), en wie als concertzanger of -zangeres bekendheid had, en vele andere bekende musici, — voor menigeen ook wel onbekenden; maar het was er mij om te doen ook verdienstelijke musici van minder *algemeene* bekendheid naar voren te brengen door ze in het boekje op te nemen — musici, waaronder natúúrlijk ook de solisten van het Concertgebouw-orkest.

Frans Buffa & Zonen
Kunsthandel - Kalverstraat - Amsterdam
Tentoonstelling van schilderijen en aquarellen van moderne meesters

FIRMA J. HERM. SCHRÖDER
KEIZERSGRACHT 391 AMSTERDAM
Verzekering van Kunstwerken en Muziek-Instrumenten tegen alle denkbare schade in huis, in musca, gedurende transport, op tentoonstellingen enz.
UITERST BILLIJKE VOORWAARDEN

Drinkt Fissltháler's Pilsner-Arquell en Augustiner-Bräu.

In dien tijd, nu veertien jaar geleden, was het iets bizonders om van iemand een portret los te krijgen met zijn biografie om die aan de openbaarheid prijs te geven!... De geïllustreerde pers, ook ten onzent, heeft daarin — ik bedoel: in de opvattingen der betrokkenen — heel wat verandering gebracht. In mijn veeljarige werkzaamheid als hoofdredacteur van de Wereldkroniek, en later van Het Leven (1906—1908), heb ik de metamorfoze over „een portret met een bijschrift" meegemaakt, en ik weet dus wat het *tegenwoordig* zeggen wil iemand een portret te vragen, en wat het *vroeger* beteekende. In dien tijd dat Onze Musici door mij bewerkt werd, bijvoorbeeld, — d. i. van ongeveer Januari tot Juli 1898, — heb ik, ofschoon ik de meeste musici persoonlijk kende, en de aanvragen door mij, per circulaire, persoonlijk werden gedaan, menigen „nul op het rekest" gehad; en menig bezoek bij de heeren en dames aan huis moest ik afleggen, om den zincograaf een portret en mijzelf de noodige biografische gegevens te verschaffen om het werkje te kunnen samenstellen.

Ik beschouwde het dan ook eenigszins — om niet te zeggen: *geheel*; en wáárom ook niet? — als mijn persoonlijk „intellektueel" eigendom, te meer

daar ik later o. a. ook Onze Tooneelspelers schreef.*) Een nieuwe bewerking kon, dacht ik, of mocht, niet zonder mijne medewerking, althans niet zonder mijn voorkennis, in het licht worden gegeven, — immers het werkje was *mijn* initiatief geweest, al gaven Nijgh & Van Ditmar het ook uit. Maar zie, daar is nu dezer dagen een nieuwe druk van Onze Musici verschenen, in hetzelfde formaat, en wéér door Nijgh & Van Ditmar uitgegeven, en *zonder dat ik er iets van weet*!

Op zichzelf kan mij dat natuurlijk niet veel schelen. Het feit, dat er *veertien* jaar overheen zijn gegaan vóór deze tweede „herziene" druk verscheen, is het bewijs dat er voor zoo'n boekje, dat uitteraard al een kleine oplaag heeft, in ons land weinig belangstelling bestaat. De onvergelijkelijk slechte typografische uitvoering, waarop in de dagbladpers alreeds gewezen werd, — iedere drukkerij, waarvan de eigenaar zich respekteert, zou zich schamen om tegenwoordig zóó iets af te leveren! — zal voor den verkoop van dezen tweeden druk zeker niet bevorderlijk zijn. Maar wat mij wèl aangaat is, *dat verschillende musici van beteekenis*, waartoe ik reken o. m. de solisten van het Concertgebouw-orkest, *in den tweeden druk niet zijn opgenomen*, ofschoon hun portret en biografie in den eersten druk hebben gestaan.

Eenige dier musici, die meenden dat hun portret en biografie óók in dezen *tweeden* druk behoorden te staan, hebben mij om opheldering gevraagd. „De eerste maal" — zeggen zij — hebt *gij* ons een portret en biografische gegevens gevraagd. Thans hebben *de uitgevers* een gedrukten vraagbrief gezonden, en *niemand onzer weet wie de bewerker er van is*. Wij weten dus niet wie ons uit Onze Musici heeft verwijderd . . ."

Ik heb geantwoord dat ik met de zaak niets heb uit te staan en ik heb hun beloofd, dit in het openbaar te zullen herhalen. De uitgevers hebben — echt op z'n Nijgh-&-Van-Ditmar'sch — *achter mij om* den tweeden druk laten bewerken, . . . door wien? . . . dàt weet niemand! Evenwel, het boekje is, behalve dus *hoogst onvolledig*, ook uiterlijk zóó slecht verzorgd (voor het meerendeel: zéér slechte portretten; platte, futlooze klichees; en kleurlooze, slappe druk), dat het wel niet in veel handen zal komen.

Waarmeê de grofheid tegenover de „weggelaten" toonkunstenaars en zangers en zangeressen m. i. voldoende zal zijn gewroken.

N. H. Wolf.

*) Door mij werden bewerkt: Onze Musici, Onze Tooneelspelers, Onze Hoogleeraren en Onze Afgevaardigden (1901 en 1905). Onze Schilders, Onze Journalisten en Onze Letterkundigen zijn in de pen gebleven, omdat er te weinig medewerking voor was.

Edyth Walker.

De beroemde opera-zangeres Edyth Walker, die wij in ons land bewonderd hebben — verleden jaar als Fidelio, dit jaar in de hoofdrollen van de opera's van den Richard-Strauss-cyclus, te 's-Gravenhage, komt deze week van haar zangkunst laten genieten als liederenzangeres. Het feit op zichzelf, dat eene opera-diva van háár beteekenis een liederen-avond komt geven, is reeds belangwekkend; maar bovendien biedt het programma eene verscheidenheid, die alle muziekliefhebbers zal interesseeren. O.m. zal zij de zeldzaam gezongen liederen van Mahler, Brecher, Pfitzner en Richard Strauss vertolken.

Natuurlijk kan Edyth Walker, om haar groote stem, alleen in groote zalen optreden. Te Amsterdam is de avond bepaald op Dinsdag 23 Januari a.s. in het Concertgebouw. Wij zijn door het concertbureau M. J. de Haan in staat gesteld onzen lezers het programma van het concert nu reeds aan te bieden. Het is als volgt samengesteld:

1. *a.* Lied eines Schiffers an die Dioskuren
   b. Rathlose Liebe . . . . . } Schubert
   c. Die Allmacht . . . . . }
2. *a.* Im Waldeseinsamkeit . . . . .
   b. Ach wende diesen Blick . . . . } Brahms
   c. Minnelied . . . . . }
   d. O liebliche Wangen . . . . . }
3. *a.* Ich atmet' einen linden Duft . . .
   b. Ich bin der Welt abhanden gekommen } Mahler
   c. Liebst du um Schönheit . . . . }
   d. Wer had dies Liedlein erdacht . . }
4. *a.* Wanderers Nachtlied . . . . . } Brecher
   b. Der Arbeitsmann . . . . . }
   c. Im Herbst . . . . . }
   d. Frieden . . . . . } Pfitzner
   e. Wie Frühlingsahnung weht es durch die Lande . . . . . }
5. *a.* Liebeshymnus . . . . . }
   b. Wenn . . . . . } Strauss.
   c. Blauer Sommer . . . . . }
   d. Kling . . . . . }

Louis Schnitzler accompagneert.

* * *

Het bovenstaande was gezet, en ons blad stond op het punt van te worden afgedrukt, toen ons bericht werd dat Edyth Walker te Brussel ziek ligt en haar concerten zijn uitgesteld tot half Februari.

Frans Hogewaard.

Door uitstedigheid ben ik niet in de gelegenheid geweest een bezoek te brengen aan de tentoonstelling in de Koninklijke Akademie, waar Frans Hogewaard, de Prix de Rome voor schilderkunst in het jaar 1910, te zien gaf wat hij in het eerste jaar van zijn studiereis heeft gemaakt. De jonge kunstenaar heeft namelijk, het eerste jaar dat hem de rijkssubsidie was toegestaan, zijn tijd doorgebracht in Italië, waar hij rondkeek en studeerde in een 20-tal steden. En behalve de beide hem opgegeven kopieën naar werken van oude Italiaansche meesters, bracht hij er een flink aantal schilderijen, schetsen en studies van naar het vaderland mee.

Frans Hogewaard — dit mag hieruit worden afgeleid — heeft hard gewerkt. Zoo goed als mogelijk was heb ik getracht een indruk te krijgen van wat hij uit Italië heeft meegebracht, door hem te bezoeken in zijn atelier. Volkomen kon die indruk niet zijn, omdat een zevental werken uit de tentoongestelde verzameling in handen van anderen waren overgegaan: de twee kopieën waren aangekocht door het Rijk voor de kopieën-collectie der Rijks-Akademie, — in vele jaren was de verzameling niet verrijkt, — terwijl vijf oorspronkelijke werken door partikuliere verzamelaars voor hunne collecties van moderne schilderkunst waren verkregen. Dus moest ik mij tevreden stellen met te zien wat Hogewaard nog op zijn atelier had. Doch ook dit was heel interessant, ernstig en goedgeslaagd werk.

In de eerste plaats leerde ik Hogewaard nader kennen als figuurschilder. Wanneer ik vergelijk wat hij voor twee jaar op Sint-Lucas exposeerde met dat wat hij in Italië schilderde, dan mag worden vastgesteld dat hij enorm is vooruitgegaan. Ik heb hier in het bizonder op het oog een portret van eene Romeinsche jonge dame van Toskaansch type, signora Rita d'Aronco, welk schilderij spreekt van de hooge ernst waarmede Hogewaard zijn kunstvak beoefent. De jonge dame is gekleed in een zwarte japon van diep-donkeren toon, met een uitgesneden hals, waar, over een blauwe onderstof, een zwart kanten stuk is ingezet. Het blauw, waarover het zwart, harmoniëert prachtig met den blauw-gelen achtergrond waartegen de geportretteerde is gesteld. Die achtergrond is aldus geschilderd: een onderkleur van cadmiumgeel waarover licht een blauw glaceer is gestreken, en daarna zijn met een puntig houtje strakke bloemfiguren in de verf gegrift, zoodat het geheel een gestyleerd aanzien heeft gekregen. Daartegen doet de deftige figuur, met het mooie strakke gezichtje der jonge schoone donkere Romeinsche, met den stereotyp Italiaanschen glimlach op het gelaat, — denk aan de Gioconda van Leonardi da Vinci! — met het gitzwarte haar, de hoog gelegen, donkere, fraai gebogen wenkbrauwen, de groote droomerige oogen en donkerroode lippen hoogst voornaam. En hoe prachtig diep kleurt daarbij de fluweelig-roode roos in het corsage! De „Rita d'Aronco" is een schilderij dat men zich lang herinneren zal, wanneer men eenmaal het voorrecht heeft gehad de schoonheid ervan te genieten.

Een ander belangwekkend figuurstuk is dat levensgroote portret ten voeten uit van het Romeinsche winkelmeisje Maria Orsola. Het is het beeld van een klein, tenger, slank persoontje, met breed gelaat, dat overwelfd wordt door een breed uithangende, weelderige haardos. Knap is het fluweel van de zwarte blouse uitgedrukt, waarover een fijn gouden ketting afhangt, — brutaal zooveel zwart in 'n schilderij! — tegen het zwartblauw van het lakenschen rokje, waarvan de diep-donkere kleur verlevendigd wordt door een takje witte seringen, dat de jeugdige Romeinsche nonchalant in de hand houdt. Ook hier is het, evenals in een daarbij aansluitend portret (kniestuk) van eene Verpleegster, in de eerste plaats om de karakterbeelding van het type te doen geweest, — in welke zichzelf gestelde opgave de schilder uitnemend is geslaagd.

Nog een ander figuurstuk: karakterkop van eene boerenvrouw uit de Campagna nabij Rome, verdient onze opmerkzaamheid, en wel in hoofdzaak om de rijke kleur. Door het rood en wit van den hoofddoek, door het warm-geel van den halsdoek, waarop roode, blauwe en anders gekleurde bloemen zijn aangebracht, heeft deze studie van dit bruin-getinte vrouwenhoofd een merkwaardigen rijkdom van kleur gekregen, die wel heel typisch is voor zulk een „zuidelijk" model.

Tegenover de diepte en de kracht van kleur der hier beschreven werken, doet heel fijn en teer het schilderij van eene naaktfiguur naar eene Florentijnsche schoone. Dit zeldzaam evenredig gebouwde slanke blonde meisje, met het droefgeestig pensieve kopje met de droomerige oogen, is door den schilder, tégen het licht in, gezet tegen een lichten blauwen achtergrond, zoodat de fijne blanke huid in een wondere verdeeling van licht en schaduw kwam te staan. Het felle licht, dat hier en daar op de figuur valt, heeft evenwel de materie-uitdrukking geen kwaad gedaan, en de schaduwen zijn prachtig doorzichtig gehouden, zoodat er een geheel ontstaan is, dat des schilders talent alle eer aandoet. Alleen de grond, waarop de figuur de voeten laat rusten, en waarop de in heerlijk rood en goud geschilderde stoel staat, had iets wezenlijker kunnen zijn. Het komt mij namelijk voor dat de kleur van den grond wat licht is in verhouding tot den fond. Maar Hoge-

waard heeft dit misschien met opzet gedaan om alles meer in een blauwe atmosfeer te houden.

Sterk van typeering is voorts een portret van een lijdenden jongen man: „Portret van mijn vriend", — een jong Nederlander, ziekelijk klaarblijkelijk, die echter in het gelaat al het uiterlijke heeft van een Italiaanschen jongen priester. De paarse das verlevendigt eenigszins den somberen toon van deze in diep-donkere kleuren gehouden studie.

Figuurstudies en -teekeningen zag ik voorts van straattypen, werklieden, bedelaars: „Siesta" — een humoristisch geval van drie leegloopers die onder den invloed van de warmte zijn, luierende voor een kerk te Florence; „Verliefde Zanger" — een, om een onbeantwoorde liefde, treurende Romeinsche „apache", die, tegen een brug van de Tiber geleund, voor zijn liefje klaagliederen staat te zingen (het mineur-motief, dat zoo'n man eindeloos herhaalt, heeft de schilder op de teekening met eenige noten aangegeven), — verbazend knap van typeering; „Op Jacht" — vrouw uit het volk, die op een stoepje in een straat te Venetië het onreine hoofd van haar kind bewerkt...; „Klokkenluiders" — afgematte, bête kerels, die in de gewelven van een kerk te Napels als stomme, sprakelooze wezens aan de zware touwen van de klok te bengelen hangen; en meerdere.

Een aantal buitenstudies, waaronder van kleur en licht tintelende plekjes uit de buurt van Rome, de Villa Borghese, van Florence, Sorrento, Napels, en een enkel schetsje van Venetië; een uitvoerige, om de sterke lichttegenstellingen (eigenaardig die zware, blauw-zwarte schaduwen!) merkwaardige schilderij van eene Binnenplaats te Rome, breed gedaan, — kijkje vanuit des schilders atelier, — waarboven de karakteristieke blauwe lucht; en een eveneens om het sterke licht zeer interessante buitenstudie, van een citroenboom tegen fel-belichte muur, zijn wel de voornaamste, knàppe werken die de jonge kunstenaar huiswaarts bracht.

Op de tentoonstelling in de Akademie waren, naar Hogewaard mij meedeelde, nog enkele werken uit het jaar 1910, van vóór hij met den Prix de Rome werd bekroond. Namelijk een Winterlandschap uit de buurt van Rhenen en een groot schilderij „Voorjaar", eveneens in den omtrek van Rhenen geschilderd. Dat Winterlandschap doet in de schaduwen eenigszins denken aan de bekende winterlandschappen van Van Soest: blauwige doorzichtige schaduwen op zonbelichte sneeuw. Hogewaard heeft zijn landschap gezien onder een eigenaardige winter-onweerslucht, en het zonnetje dat de sneeuw belicht is dan ook van een eigenaardig valschen schijn. Het „Voorjaar" is in dampige atmosfeer geschilderd, ijl en blauwig, met het jonge overal uitbottende groen als hoofdkleur. Knap werk!

Voor het oogenblik is Hogewaard bezig aan een groote teekening in houtskool en zwartkrijt: jongedame in zwartfluweelen mantel, de handen en gedeeltelijk de armen in groote zwarte bontmof. Of deze teekening gereed komt is nog niet zeker: deze week vertrekt de kunstenaar naar Spanje, om daar tien maanden te verblijven, ten einde zijn studiën voort te zetten.

Met belangstelling volgen wij hem in zijne verdere ontwikkeling.

N. H. Wolf.

Kon. Fransche Opera.

Thaïs.

Comédie lyrique en 3 actes. Musique de J. Massenet.

Opgevoerd in den Stadsschouwburg te Amsterdam, op Dinsdag 16 Januari 1912.

Thaïs . . . . . Mad. Céleste Gri
Nicias . . . . . M. Fonquernie
Athanaël . . . . . M. Delaye

Eene Thaïs-opvoering zonder Roosen als de asceet Athanaël, — het is voor degenen, die het werk van Massenet door onze Fransche Opera meermalen zagen opvoeren, moeilijk te denken. Toch heeft het feit Dinsdagavond plaatsgehad en ... wij heben Roosen niet gemist. Delaye, die zich reeds van den aanvang af een intellektvol uitbeelder toonde van de rol van den monnik, en die met een mooie, volle, krachtige baritonstem is begaafd, maakte vooral in het laatste bedrijf gróóten indruk. De artiesten stonden overigens dezen avond voor een moeilijk te enthousiasmeeren publiek. Het gure, plotseling vrieskoude weer met de felle oostewinden, had leege plekken gelaten in de bij de Franschen meestal uitverkochte komedie, en de stemming scheen er niet te zijn. Toch mochten de zangers zich na elk tafereel in veel applaus verheugen; en vooral de viool-soliste, mej. Clara van Yzer, kreeg na haar smaakvol en sierlijk gespeelde Méditation in het intermezzo volop haar deel. Zelfs ná haar bedanken voor de hulde wilde het publiek zijn oud-stadgenoote, naar het scheen, nògeens hooren. Maar de handige en artistieke dirigent, de heer Paul Bastide, voorkwam een bisseering. Dat zou ook minder geklonken hebben ...

De opera Thaïs is als een aaneengeschakelde reeks van zoete melodieën. Voor een Franschman om van te smullen, voor een Hollander aangenaam om aan te hooren. Daar zijn in het bedrijf „voor het paleis van Thaïs", na de aankomst der courtisane met haar vroolijken stoet — hoe typeerend dat dans-rhytme! — prachtige brokken muziek: het duo van Thaïs en Nicias, het tooneeltje van de omkleeding van Athanaël door de beide griekinnetjes, en de clymax tot Thais' beproeving van den asceet door haar schoonheid! Daar zit een enorme stijging in,... die door orkest, solisten en koor (dat zeer gelukkig was dezen avond) volkomen tot haar recht werd gebracht. Céleste Gril zag er in haar rood kleed waarlijk beeldschoon uit! Het rose staat haar minder; maar het donkere boetekleed in de laatste akte deed haar lichamelijk schoon weer op z'n weelderigst uitkomen. Zij zong de zware rol met gemak en met glans; eenige onzuiverheden, nu en dan, in de hoogste hoogten, worden haar bij deze gure weersgesteldheid gaarne vergeven.

Fonquernie was prachtig op dreef als Nicias. Hij had een bizonder goeden avond en zong vooral in het groote duo met Thaïs zeer zuiver en mooi van voordracht. Boven het ensemble, vóór de vlucht van Thaïs, klonk zijn heldere tenorstem krachtig uit.

Over Delaye schreef ik reeds. Speelt hij een enkel maal weleens wat overdreven dramatisch, over het algemeen getuigt zijn zangvoordracht en zijn spel van veel studie en rijp overleg. En hij heeft een klankvol geluid. Zijn creatie won aan diepte, naarmate het drama zich meer ontvouwde. Zijn Athanaël zullen wij ons voortaan als een zijner beste vertolkingen herinneren.

Rigal's sonoor basgeluid gaf aan het eerste en voorlaatste tafereel reliëf. En de kleinere rollen waren uitstekend. Het ensemble was dan ook zeer goed: eene mooie opvoering van het populaire werk, waartoe de fraaie dekors en de rijke kostuums het hunne bijdroegen.

* * *

Onze Rotterdamsche korrespondent schrijft:

Naar mij gemeld wordt is de première van „Don Quichotte", wegens de enorme moeilijkheden die aan de opvoering van het werk verbonden zijn, opnieuw uitgesteld moeten worden. De repetities en de ensceneering eischen, voor een góede voorstelling, méér tijd dan de directie gedacht had. Ik kan u evenwel berichten dat de datum nu definitief is vastgesteld op Zaterdag 27 Januari a.s. Dàn is men met de voorbereiding beslist gereed.

Willem Siep dirigeert morgen Zondag 21 Januari persoonlijk zijn orkest-komposities op het concert van het Fransche Opera-orkest in de concertzaal van het K. Z. B. G.

Silvia Silombra.

Schauspiel in 5 Aufzügen von Jhr. A. W. G. van Riemsdijk.

Voor het eerst in de Duitsche taal opgevoerd door het Duitsch Tooneel, dir. Hans Edmund, in het Grand Théâtre te Amsterdam, op Donderdag 18 Januari 1912.

Personen:

Silvia Silombra, eine Schauspielerin . . . . Antje Hendrik.
Ein Kaplan . . . . . Georg Feuerherd.
René Raneck . . . . . Erich Hell.
Floor, Schauspielerin . . . . . Gretel Edmund-Bömly.
Cosima, eine ältere Schauspielerin . . . . . Alice Torning.
Rika, Dienstmädchen . . . . Lotte Elwenspoek-Rübsam.
Louis, Pepi, Fré } Schauspieler . . . . . Felix Grambiller. Willy Brüdjam. Guido Gülich.
Doktor Serbrock . . . . . Dr. Curt Elwenspoek.
Ein Theaterdirektor . . . . . Martin Thiel.
Kops, ein Recensent . . . . . Carl Vavra.
Ein Theaterdiener . . . . . Alois Dunzendorfer.

Er was Donderdagavond véél te doen. Behalve de gewone vermakelijkheden bood Amsterdam dezen avond een abonnements-concert in het Concertgebouw,

Jhr. A. W. G. van Riemsdijk.
Schrijver van „Silvia Silombra".

met den pianist S. van Groningen als solist, die bovendien zijn eigen Piano-concert zou voordragen. Voorts speelde Suzanne Després met het gezelschap van het Théâtre de l'Oeuvre van Parijs het door

ons aangekondigde stuk La Sacrifiée. En ten derde ging in het Grand Théâtre de Uraufführung in de Duitsche taal van Jhr. Van Riemsdijk's tooneelspel Silvia Silombra.

Hoewel alle drie kunstuitingen mij zéér interesseerden, heb ik toch gemeend mijn avond te moeten geven aan de opvoering van Silvia Silombra, — het stuk dat meer dan honderd-twintig maal ging in onze eigen taal en dat ik nu, van het zoo sympathieke en ernstig werkende gezelschap-Edmund, ook in het Duitsch wilde zien. Immers de titelrol had mij steeds een gevoel van onvoldaanheid gegeven, wat ik toeschreef aan de vertolking. Wel vond ik indertijd Caro van Dommelen beter dan Julia Cuypers, omdat de eerste toch in elk geval het begrip, het intellekt voor had op haar meer temperamentvolle kunstzuster; maar er bleef, vooral in het laatste bedrijf, maar óók in het tooneel van René en Silvia in het vierde bedrijf, te veel.... melodramatisch over, dan dat ik voor mijzelf het werk als g a a f kon beschouwen.

Het gevoel, dat ik had, is gebleken juist en *zuiver* te zijn geweest: door de opvoering van Edmund's gezelschap is het stuk totaal veranderd. En die verandering is het werk zóózeer ten goede gekomen, dat ik den heer Van Riemsdijk hiermee hartelijk kan gelukwenschen! De heer Van Riemsdijk mag den heer Edmund waarlijk dankbaar zijn, dat deze, door zijn uitmuntende regie, het stuk zooveel béter tot zijn recht heeft doen komen. Vooral heeft hij, zonder den tekst te veranderen, het spel bekort, het gelamenteer van vroeger eruit gelaten, — dat gelamenteer, dat het derde bedrijf zoozeer hinderde en dat het slotbedrijf pijnlijk maakte om aan te zien. Het sleepen over den grond van de wit-gemaakte Silvia, het ziekelijk en pijnlijk doen en de lange sterfscène zijn er uit. En alles volgt nu snel en logisch op elkaar, zoodat het publiek van begin tot eind geboeid blijft. Al was dan ook het overdreven sentimenteele gezeur van Silvia, Julia Cuypers, voor ultra-gevoelige zielen hartroerend, — het werkelijk dramatische, indrukwekkende spel van Antje Hendrik heeft toch niet nagelaten de traanklieren van véle dames in werking te stellen. Snikken en snuiten drong ook aan het einde van de Duitsche voorstelling uit alle hoeken van de zaal tot ons door....

En waar ik den heer Edmund verantwoordelijk heb gesteld voor de zoo véél betere regie, daar heeft de heer Van Riemsdijk Antje Hendrik te danken voor haar voortreffelijke, gevoelvolle en intellektrijke uitbeelding van de hoofdfiguur! De kleine rollen die Antje Hendrik tot nu toe met zooveel waarachtige overtuiging en zoo hoogst conscientieus uitbeeldde — met waardeering schreef ik stéédS over haar — deden voorzien dat, wanneer haar eenmaal een groote rol zou worden opgedragen, zij dat met évenveel waardigheid en oprechtheid zou doen, zoo niet met nog meer! En de wijze waarop zij Silvia Silombra heeft gespeeld, — de rol die het karakter der liefhebbbende, angstige, wétende tooneelspeelster zoo veelzijdig belicht, — was van dien aard, dat wel niemand mij zal tegenspreken als ik beweer dat Antje Hendrik van nú af mag worden gerekend tot de actrices die men aanduidt met: een éérste rol. Haar spel in het eerste bedrijf met René, als deze haar zijn liefde komt betuigen; haar verhaal tegenover den kapelaan in II, haar angst voor den dokter en haar dubbelzinnige houding jegens René in III; dan haar terughoudendheid en de daarop gevolgde uitbarsting in IV, en ten slotte het heele vijfde bedrijf, — dat was voortreffelijk gespeeld! Erkend daarbij moet, dat Jhr. van Riemsdijk bizonder „wirksame" tooneelen weet te schrijven; dat hij geeft „du théâtre", — zooals ik vroeger ook reeds deed opmerken. Maar dat die tooneeltjes dan zóó voortreffelijk worden vertolkt — dat doet ze nòg krachtiger, van nòg meer (dramatisch) effekt zijn!

Antje Hendrik had een soberen en beschaafden tegenspeler in Erich Hell als René Ranek, en een waardigen biechtvader in den kapelaan Georg Feuerherd. Grooten bijval had Alice Torning om haar geestige, sobere creatie van Tante Cosima, terwijl mevr. Edmund als Floor, Guido Gülich als Fré, Willy Brüdjam als Pepi, dr. Elwenspoek als de medicus (sober ook, en móói gegrimeerd!), mevrouw Elwenspoek als de zorgzame Rika en ook de kleinere rollen bijdroegen tot het succes dat zéér groot was. Na elk bedrijf moest vier- tot zesmaal worden gehaald.

Zou „Sylvia" nu ook in het Duitsch haar honderdste opvoering gaan vieren? Zóó opgevoerd als bij het gezelschap-Edmund zou het bèst kunnen!

N. H. Wolf.

Het Huis Hense & Zoon.

Vanavond Zaterdag 20 Januari geeft Louis Bouwmeester met zijn gezelschap, in den Hollandschen Schouwburg te Amsterdam, de eerste voorstelling van „Het Huis Hense & Zoon", tooneelspel in drie afdeelingen, door Jacqueline Reijneke van Stuwe.

Het stuk is voorloopig aangekondigd voor hedenavond, morgen- (Zondag-), Maandag-, Dinsdag- en Woensdagavond. De hoofdrol, van Hildebrand Hense, wordt door den heer Bouwmeester vervuld. De rol van de jonge Mevrouw Hense, Hildebrand's echtgenoote, wordt gespeeld door mevr. Erfmann-Sasbach.

Bummelstudenten.

Grosse Posse mit Gesang und Tanz in 5 Bildern nach E. Pohl und H. Wilkens: „Auf eigenen Füssen" von Rudolf Bernauer und Schanzer. Musik von Aug. Conradi, Willy Bredschneider und Bogumil Zepler.

Opgevoerd door het Duitsche Tooneel.

Personen u. A.:

Hermann Pfannenschmidt. . . . . Direktor Edmund.
Matsch . . . . . Willy Dietrich.
Von Schranken . . . . . Rudolf Horpatzky.
Röthelmann . . . . . Martin Thiel.
Liebnitz . . . . . Richard Flecker.
Wörmer . . . . . Hugo Bender.
Liese, Kellnerin . . . . . Laura Bernauer.
Pinkert . . . . . Felix Grambiller.
Glattbein . . . . . Erich Wentzel.
Agnes Herbach, Waise . . . . . Melitta Petri.
Maroni . . . . . Dr. Curt Elwenspoek.
Lobetanz, Justizrat . . . . . Carl Vavra.
Ede, ein Kellnerjunge. . . . . Heddi Moos.

Ulk und Witz — en daar een aaneenschakeling van zonder ophouden,.... daar hebt ge zoo ongeveer „Bummelstudenten". Maar geef daar nu eens een idee van!... Onmogelijk!! Er wordt gelachen en wéér gelachen, — ge komt van de eene aardigheid over de andere, — en ge hebt dus absoluut geen tijd om na te denken. Trouwens, na zulk 'n Bummel dènkt men niet meer na!

Wat er gebeurd is?.... Ik zou het waarlijk niet kunnen zeggen! Wèl weet ik me te herinneren, dat ik brokken opera's gehoord heb, van Bizet, Verdi en andere, en een revue van alle operettes van den laatsten tijd....

Revue, — wacht, daar hebt ge het woord! „Bummelstudenten" geeft zooiets als een revue uit de muziek van: de Dollarprinzessin, den Walzertraum, de Lustige Wittwe, den Fidelen Bauer, — natuurlijk ook de Keusche Susanne en Polnische Wirtschaft,... en ik meen zelfs Die Sirene en de Moderne Eva te hebben gehoord.... Het warrelt allemaal door elkaar in je oor, en nog erger dus in je hoofd.

Direktor Edmund, fräulein Bernauer en Willy Dietrich dragen de Posse. Maar het gaat er zóó gezellig, zóó gemoedelijk, ja, ik zal maar zeggen: zoo lòllig in toe, dat de menschen op het tooneel er evenveel schik in hebben als de menschen in de zaal. Waaruit men dus zal begrijpen dat het van harte gaat! En daar dragen alle artiesten, alle koristen, heel het personeel, — méér nog dan wij hierboven, in de rolverdeeling, bij name hebben genoemd, — het hunne toe bij. Het publiek amuseert zich dientengevolge geweldig! Als Direktor Edmund en Willy Dietrich hun slaapduetje zingen — vanaf het derde bedrijf is alles op dreef! — of als zij straks over den rand van het voetlicht komen te zitten om met het orkest gekheid te maken, giert het publiek het uit!...

Men moet dien dollen bommelboel gaan zien!

W.

Verzen

door

Frank van Bergen.

Bosvijver.

Blauw ligt het meer in roerloos-stille pracht,
In koele morgen na de lentenacht.
De jonge zon strooit 't nieuwe goud rondom,
Welks glans rilt over 't water van de kom.

En statig vaart er langs de waterbaan,
Als sleep een parelschat de trotse zwaan,
Die kronklend plotsling rekt de ranke nek,
En schril gesnater schatert uit zijn bek.

Hij plast en schept een sneeuweblanke pluim,
Opheffend 't donzen lijf in vlokkend schuim,
En zinkt terug in fiere majesteit,
Zacht wiegend, hij, op 't rimplend water glijdt.

En aan de oevers achter rijzig riet,
Dat buigend zich in 't blauw gespiegeld ziet,
Gebogen tak zwaar roerloos hangen laat
Der bleke lovertrossen zwellend zaad.

En uit struwelen zingt het vogellied:
Eerst laag georgeld, helder 't openschiet
Als klankenval van klat'rend ruisgedrop,
Dat spattend vangt een marmerbekken op.
En statig vaart langs blauwe waterbaan,
Bespet zijn zilverdons, de trotse zwaan.

Waarheen?

Rillende water, waar rimpelt gij heen,
Klaterend rein langs groengewierde steen —

Blaadje, waar deint gij op 't zilver naar toe,
Wordt gij dat eeuwig dondijnen niet moe —

Visje, dat ijlings door 't beekje heen schiet,
Uw staartroertje voert u toch eeuwig niet —

Strootje, dat zwaaiend het windeke blaast,
Wiegelt gij eindloos, al hebt gij geen haast—?

Maar 't blaadje, strootje, visje in de vliet,
Zij gingen rustloos en gaven 't antwoord niet.

Kunstveiling Oldenzeel.

Kunstzaal Glashaven 20, Rotterdam.

Het nieuwe jaar is nauwelijks aangevangen, of ter opening van het voorjaarsseizoen kondigt de kunsthandel Oldenzeel te Rotterdam een veiling aan van moderne schilderijen, aquarellen en teekeningen, waaraan enkele oude schilderijen zijn toegevoegd. En de catalogus, dien wij ontvingen, bevat zóóveel namen van góede en van eerste meesters, dat gerust kan gezegd worden dat dit eene belangrijke veiling is.

De kern der verzameling is afkomstig van den Brusselschen collectionneur H. Boschaert, die de voornaamste Nederlandsche meesters in zijn collectie vertegenwoordigd had, — en aan welken kern een aantal andere stukken zijn toegevoegd, die aan verschillende verzamelaars hebben toebehoord.

J. C. Klinkenberg. — Rotterdamsch Stadsgezicht. — Veiling Oldenzeel.

De catalogus, die op aanvraag gratis te verkrijgen is, bevat, rondom een aantal zinkografische reproducties, een tweehonderdtal titels van werken, waaronder — zooals reeds gezegd — van onze beste schilders. Jozef Israëls is vertegenwoordigd door een schilderij „Overpeinzing", een jonge vrouw die stil voor zich uitziet „in dat droomleven dat van den schilder is" — zegt de catalogus, die, voor het eerst bij Oldenzeel, uitvoerige beschrijvingen geeft der werken, welke beschrijvingen soms in dichterlijke volzinnen zijn vervat. Ook gaat de beschrijver wel kritisch te werk. Zoo zegt hij van een schilderijtje (marouflé) van Jacob Maris, Vrouw bij lamplicht (no. 112): „Er is in den geestelijken toon van dit belangrijke schilderijtje iets dat aan Thijs Maris doet denken — een affiniteit, die zich ook in het kleurgeheel en zelfs in de faktuur doet gevoelen. Maar in het breed harmonische en de diepe innigheid waarmede het sujet is doorgevoerd, is Jaap Maris geheel zichzelf. Een grootsche conceptie, door het kunnen magistraal beheerscht, op dit kleine paneeltje."

Van Willem Maris is er een klein aquarelletje: Varkens; van Mauve een kleine aquarel: Polderlandschap, en twee schilderijtjes: De Slagboom (cat. no. 117) en Bosch-interieur (no. 118). Beide onderwerpen zijn voor Mauve nogal ongewoon. Het eerste schilderijtje geeft een sober gevalletje van een overwegwachter, die met zijn kleine dochtertje staat te praten, terwijl ginds de trein in aantocht is; maar de slagboom is gesloten. En het bosch-interieur is eveneens een sober voorgedragen geval.

Een breed schilderij van H. W. Mesdag, Schepen voor anker, geeft een zestal visscherspinken te zien, voor de kust van Scheveningen liggend, bij kalme zee, terwijl de golven, in zacht deinende bochten, breed uitloopen over het strand. Een enkele zeemeeuw doorklieft den rossigen, donkeren avondhemel. — Van mevr. Mesdag-van Houten een klein Boschgezicht, in den rijpen toon der Haagsche school geschilderd.

Van drie knappe interieurs met figuren, door Kever, zijn vooral no. 98 en no. 99 belangrijk. Het eerste, Interieur met wieg, is een van die bekende

huiselijke tafreeltjes, zooals de Larensche binnenhuisschilders ze bij tientallen schilderen voor export. Maar géén onder hen die zoo zuiver de atmosfeer, zoo rijk de kleur geeft, zoo uitnemend de figuren weet te karakteriseeren, als grootmeester Neuhuys èn meester Kever. Dit interieur (no. 98) van Kever is edel van schildering en voornaam van atmosfeer; maar 't is toch nog niet zoo rijk van kleur als no. 99, Het mooie boek: Een boerenzusje helpt een kleineren broer genieten van den inhoud van 't mooie boek. Prachtig fluweelig is de achtergrond, voornaam en eenvoudig tevens de schildering.

Als derde werk van Kever is er een schilderij: Vrouwtje bij tafel.

Ook van den grootmeester der Larensche school, Albert Neuhuys, zijn er twee belangrijke werken: een schilderij „Moederliefde" — een in zijden stof gekleede dame bij haar in een wieg liggend kindje, ... wèlverzorgd kleurrijk werk uit vroeger tijd, — en een aquarel uit de laatste jaren: „Aardappelschillen", een breed gedaan, geniaal opgezette waterverfteekening, intens van kleur, de figuur in een prachtig warm paars gehouden.

Albert Neuhuys. — Aardappelschillen. — Veiling Oldenzeel.

Nog van een derden Larenschen schilder van talent is er werk aanwezig: van Tony Offermans; een kleine aquarel van zeer degelijke faktuur, getiteld „Voor de boerderij", met een klein vrouwenfiguurtje.

Ik noem voorts: aantrekkelijk werk van Akkeringa, waaronder een „Bal Champêtre" (no. 2), groep van op de muziek van een harmonica-speler dansende meisjes op groene weide, vol gracie geschilderd en bizonder goed van actie; een aquarel van Allebé, voorstellende „De jeugd van Paul Potter", geaquarelleerd met al de zorg die Allebé gewoonlijk aan zijn werk besteedt, — in prachtig goudbruinen toon den jongen schilder Potter gevend, teekenend een geit in een geitenstal; twee kleine Van Beever's, een Vrouwtje met geit, en een Vrouwtje bij de schouw (cat. no. 9 en no. 10); twee karakteristieke schilderijen van Arntzenius voorts, en drie belangrijke werken van Blommers.

Ook Th. de Bock is goed vertegenwoordigd (met vijf schilderstukken; een zesde wordt aan hem toegeschreven) en Suze Bisschop Robertson met een groote aquarel (Boerenvrouw).

Ik noteerde voorts: David Bles, Bosboom (vier teekeningen), Breitner (Werkpaarden; paneeltje), Daalhoff, Dankmeyer, P. ten Cate, Eerelman (een groot schilderij van een Duitschen dog met jongen), Jan van Essen (een belangwekkend schilderij: Landweg met ruiter, en een belangrijke aquarel: Geschoten vogels), een bizonder interessante Fantin Latour (symbolisch figuurstuk: Het Morgenlicht), een viertal Gabriël's, een Gorter, Goedvriend, Henkes, Isaäc Israëls (De naaischool; pastel), Klinkenberg (een zonnig Rotterdamsch stadsgezicht), Koppenol, Van der Maarel, een vrij groot doek van Van Mastenbroek (Op de Maas voor Rotterdam), een Landweg van den zeldzaam voorkomenden P. Meiners, een Nakken (Stieren in een stal), Poggenbeek (Rivierlandschap; teekening), vier schilderijen van den nog steeds onvoldoende gewaardeerden Willem Roelofs; en een Stilleven van doode

vogels en wat groen van W. Roelofs Jr.; een viertal kleine Ronner's, een Van de Sande Bakhuizen (groot schilderij: Opkomende bui), een Willy Sluiter (typische teekening: Bij de wedrennen), C. Spoor (Dame in 't bosch; schilderij), Steelink, C. Thijssen, Toorop (In de ijzergieterij; teekening), Weissenbruch (De Brug; schilderij), . . . Wijsmuller, De Zwart . . . En ik noemde slechts de voornaamsten.

Hubert Cuypers.

Das Klagende Lied.

Antwerpen heeft, op een der eerste dagen van deze maand, een concert gewijd uitsluitend aan de composities van onzen Amsterdamschen komponist Hubert Cuypers. De Scheldestad is in dit opzicht de Amstelstad dus vóór geweest . . .

Zoo iets komt wel méér voor op kunstgebied. Maar 't had toch wèl zoo mooi geweest, als Amsterdam nu eens gedaan had, wat Antwerpen deed . . .

Hubert Cuypers is ons vooral bekend als de komponist van het declamatorium „Terwe", — waarvan wij bij de eerste uitvoering in het Concertgebouw uitvoerig verslag gaven in De Kunst, — en voorts van de muziek bij Vondel's „Adam in Ballingschap", zooals die inderdaad bij de Royaards-opvoeringen is uitgevoerd. Op den avond te Antwerpen zong Johanna van de Linde liederen van den komponist en voerde het orkest een nieuw declamatorium uit van Cuypers: „Das Klagende Lied", gedicht van Martin Greif, voorgedragen door den deklamator Alphonse Laudy.

De Nieuwe Courant heeft haren muziekredacteur den heer Herman Rutters naar Antwerpen gezonden om van den voor Cuypers glorierijken avond verslag te geven. Na eene verdediging van den vorm van het muziek-declamatorium als zoodanig zegt hij het volgende van „Das Klagende Lied":

Das klagende Lied, gedicht van Martin Greif, is een sprookje. In zeker land is de koning gestorven, en zijn twee kinderen, zoon en dochter, strijden er om, wie eerst de heerschappij zal voeren. Daar komt de moeder tusschen beiden:

> Sie hielt in ihren Händen
> Eine Blume wundersam;
> Ein Scepter schien zu enden
> In eine Lilienflamm.

Wie van beiden zulk een bloem zou vinden „der gewänne des Vaters Reich".

En de beide kinderen gaan zoeken, ieder gaat een anderen weg op. Daar springt vóór den knaap plotseling een ree op uit het struikgewas; in hem ontwaakt de jagerslust en hij achtervolgt het dier steeds verder en verder. Maar het meisje komt zoekend eensklaps op de plaats, waar zij de begeerde bloem vindt. Zij plukt haar, doch ze voelt zich zoo moe, en alles is zóó stil om haar heen, dat ze in slaap valt. Zóó vindt haar ten slotte haar broeder...

Hubert Cuypers.
Komponist o.a. van „Terwe" en „Das Klagende Lied".

> Da schoss es in die Wangen
> des Knaben heiss und rot.
> Er schlug mit seinem Speere
> die schlafende Schwester tot.
>
> Jetzt grub und hob er eilig
> ein Grab im Boden auf,
> und legte drein die Tote,
> und deckte Erde drauf . . .

Met de bloem loopt hij terug naar het slot en verhaalt daar, zijn zuster verloren te hebben.

Op zekeren dag komt een herder voorbij het graf; hij woelt met zijn stok de aarde op, en vindt een doodsbeen „wie ein Rohr gebauet, wie Schnee so rein". Hij brengt het vreemdsoortig instrument aan zijn mond, en daar zingt het „das Klagende Lied":

> Mein Bruder erschlug mich im Haine,
> Nahm aus meiner hand Hand
> die Blum' die ich fand,
> Und sagte, sie sei die seine . . . .

Een ridder hoort hem en koopt hem de fluit af. De mare van de „traurige Weise" dringt ook tot de nog steeds treurende koningin door; zij laat den ridder bij zich ontbieden en spoedig wordt het bekend, dat hij haar de fluit heeft afgestaan. En als eens de koning een groot feest aanricht, en zijn moeder daarbij uitnoodigt, verschijnt zij diep in rouw met het „Totenbein" en speelt dan de droeve wijze, die des konings misdaad verraadt. De gasten vluchten weg; de kaarsen zijn op twee na gedoofd:

Ein Windstoss kam
Und eines nahm,
Da lag der König gestorben in seiner
Mutter Schoss.]

Het gedicht is als zoodanig zeer aantrekkelijk en biedt veel wat voor verklanking bij uitstek is geschikt. Toch kunnen we niet geheel verklaren, waarom Cuypers zich er door liet inspireeren voor een *muziek-declamatorium*. Het motief van de bloem en van het „Totenbein", het zoeken en vinden van de bloem, de moord van den jongen prins op zijn zuster en het tragische slot — dat alles bergt inderdaad veel muziek in zich. Doch daartegenover staan weer andere fragmenten, die o. i. geen verklanking noodzaken. Zoo is bijv. het vierde en het vijfde deel een enkele verklaring, hoe het „Totenbein", dat door den herder is gevonden, in het bezit der koningin komt, een gebeurtenis, die heel waar kan zijn, doch psychologisch absoluut onbelangrijk moet worden geacht. We krijgen nu een herhaling van het verhaal der wonderlijke macht van het „Totenbein", die niets meer is dan juist een herhaling, en daarom den gang van de geschiedenis stremt. Ware de dichter Martin Greif nog in leven, dan zou Cuypers goed gedaan hebben, hem een coupure voor te stellen in dien zin, dat het „Totenbein" onmiddellijk uit de handen van den herder in die der koningin kwam; dat zou het gedicht belangrijk bekort, de gang verhaast en het werk als declamatorium niet weinig effectvoller hebben doen zijn. Maar Cuypers moest het gedicht nu eenmaal aanvaarden zooals het daar lag, en als zoodanig is het voor een muzikale verklanking „überhaupt" ongeschikt. Het geeft daarvoor te weinig innerlijke ontwikkeling; in dat opzicht is *Terwe* een veel beter onderwerp.

En dat is ook de reden, waarom *Das klagende Lied* als geheel niet zoo voortreffelijk geslaagd lijkt. De vele, voor muziek overbodige uitweidingen en herhalingen vormen bepaalde gapingen, die onze aandacht afleiden en verslappen. Zij hebben onwillekeurig ook invloed uitgeoefend op de conceptie, waarvan de inspiratie min of meer mat lijkt. Het is jammer, dat Cuypers zulks over het hoofd heeft gezien, want zuiver muzikaal en muziekdeclamatorisch dunkt ons *Das klagende Lied* een verblijdende vooruitgang op *Terwe*. Zoowel in de instrumentatie als in de muzikale behandeling toont de componist een zekerder beheersching van het matriaal. De wijze waarop hier het woord in klank en rhythmus is samengesmolten met het instrumentaalkoloriet en den instrumentalen rhythmus, frappeert hier nog sterker dan in *Terwe*, en dat wekt de verheugende overtuiging, dat Cuypers stellig op den goeden weg is; een overtuiging, die des te meer verheugt, waar ze wederom een bewijs is van de artistieke bestaansmogelijkheid en ontwikkelingsvatbaarheid van het genre muziekdeclamatorium. De zeer persoonlijke behandeling van de agogiek — het gewichtige punt in dit genre — is bepaald een ernstige studie overwaard. En ook zuiver muzikaal is er veel, wat ons in *Das klagende Lied* heeft getroffen; zoo de gevoelige behandeling van het hoofdmotief: „O Hirte mein", waarvan het thema — een fijngevoelig trekje — reeds wordt geanticipeerd bij de illustratie van den moord op de jonge prinses, en telkens interesseert door de uiterst stemmingsvolle, spookachtige harmonische verwerking, zoo het vlotte verhaal-thema der solo-violoncel, het geestige scherzo bij het zoeken naar de bloem, enz. Kortom, *Das klagende Lied* is een, trots de als geheel minder gelukkige tekstkeuze, een zeer belangrijk werk, dat evenveel aandacht verdient als Schillings' *Hexenlied* en *Jung Olaf*, een werk dat men moet hebben gehoord, wil men over de waarde van het muziekdeclamatorium een oordeel vormen. En dat het in Cuypers' ontwikkelingsgang een vooruitgang beteekent, is voor ons wel een der meest verblijdende ervaringen. We hebben daarom des te meer verwachting van zijn declamatorium *Die Wallfahrt nach Kevelaer*, waarvan de tekst ons zoo bij uitstek geschikt voorkomt. En het is te hopen, dat hij den Nederlandschen dichter zal vinden, die zich geroepen gevoelt, in deze hoogst belangrijke richting met hem samen te werken. Voor Nederland is het echter een eerezaak, Cuypers' werk hier in breeden kring bekend te maken.

Opmerking van de Redactie van De Kunst: Waarschijnlijk zal het Concertgebouw-orkest zich wel weer over Cuypers' nieuwe kompositie ontfermen. Zeker zou het vele Amsterdammers, waaronder talooze bewonderaars van Hubert Cuypers, verplichten indien het 't werk, evenals „Terwe", op zijn repertoire nam.

Een Zaak van Eer.

Proeve van Romantiek

door

W. F. Siep.

In de goede oude middeleeuwen, toen trams, spoorwegen, telefoon en telegraaf nog tot de vrome wenschen behoorden, lag er ergens in het Drakengebergte een voorvaderlijk slot. Dit trotsche paleis werd bewoond door de burchtgravinne Amalia de Haute-Picnic en hare dochter Eleonora.

Vele edellieden, wachters en trouwe dienstknechten bewaakten het sombere kasteel, dat op het oogenblik, waarop de geschiedenis zich zal gaan ontplooien, in een diepe duisternis gehuld lag. Het was dan ook nacht, een van die helsch donkere nachten, waarvan het Drakengebergte gewoonlijk vol is. Zware donkere wolken joegen door het onheilspellende zwerk.

Een paar getrouwe hazewindjes hadden zich, waarschijnlijk wegens de nabijheid van een kater, op den eersten trans van het slot gewaagd en lieten een bevallig zuiver chromatisch gehuil hooren, terwijl een nachtuil, als habitué van een der torenspitsen, met zijn lichtende oogen het muzikaal gedoe met lijdzaamheid aanzag.

Bij tusschenpoozen, als het hem echter te machtig werd, zond dit aanminnelijk beestje eenige rauwe kreten de wereld in om zelfs de toevallig in de nabijheid zijnde Loreley-rots week te maken.

De oude ophaalbrug, sinds maanden vastgeroest, piepte behaaglijk in hare scharnieren, terwijl de grijsgebaarde wachter en krijgsman Ramiro, die in het voorportaal de wacht hield, in een reuzenslaap gedompeld lag.

Deze vredige toestand zou echter spoedig anders worden.

Reeds op grooten afstand van het voorvaderlijk slot kon men aan een eigenaardig licht gescharrel duidelijk zien, dat er binnenslots iets niet in den haak was.

Een middeleeuwsche kandelaar, dien men vrij duidelijk langs de donkere slotramen onrustig heen en weer zag dansen, gevolgd door een tweeden en derden, versterkte een kalm en bezadigd denker in het idee, dat de bewoners ontwaakt waren.

Weldra verraadde een niet alledaagsch gestommel op de burchttrap het afdalen van de bezitster, de edele gravin Amalia de Haute-Picnic. Dit ging echter zoo maar niet, want boven aan de trap hoorde men nog eenige woeste gravinneknoopen, die men in een adellijk rozenmondje allerminst zou verwachten, en dienende om door een tweede onzichtbaar personage te worden opgevangen.

Tot aan den hals geharnast — de gravin de Haute-Picnic kon slecht tegen de nachtlucht — daalde de hooggeborene rinkelend de trappen af.

Het krijgsgekletter deed de vroeger genoemde hazewindjes van den trans het hazenpad kiezen, zeer tot genoegen van den ouden kater, die nu tot verder tijdverdrijf ontzettend tegen den onbeweeglijken katuil begon te blazen en te sissen.

Een gravinnelijk zetje tegen de deur van het voorportaal, waarin de portier sliep, deed de oude muren op hunne grondvesten sidderen. De goede trouwe Ramiro, sinds maanden niet uit zijn slaap gewekt, greep eerst naar zijn arm hoofd en toen naar zijn hellebaard. Hij opende eindelijk de slotdeur en zijne gebiedster stond voor hem in al hare groot- en waardigheid.

„Slaapt gij, Ramiro? Snel, ontwaak, ik heb uwe hulp noodig."

„Vergeef mij, machtige gebiedster, ik sluimerde licht, maar, bij Varus, thans niet meer... Wat zijn uwe bevelen, gravin?"

„Nader, Ramiro, nader dicht, dicht" — en Amalia de Haute-Picnic fluisterde den hardhoorenden wachter een paar woorden in het oor.

„Almachtige Goden, gebiedster, wat zegt gij, moet gij dadelijk... O mijn God, wat een ramp, wat een ramp... Verlaat u geheel op mij gravin, ik weet wat mij te doen staat."

„Ik reken op u, Ramiro," lispelde Amalia, „mijne oogenblikken zijn kostbaar... Snel, portier, denk aan mijne bevelen; wek Pagelli en Alonzo, mijn trouwe edellieden."

Met een trotsch gebaar verdween de gravin, den portier in diep gepeins achterlatend. Niet lang echter; want met een woesten greep bereikte Ramiro eene oude strijdklaroen met onbesmet blazoen, welk voorwerp gelukkig binnen zijn bereik lag.

Hij zette haar aan zijn gesprongen lippen tot het blazen van een alarmsignaal, hetgeen hem in het eerst zeer slecht gelukte en den man een benauwd oogenblikje bezorgde. De levensgezellin van den bovengenoemden kater had zich namelijk in den trechtervormigen beker van het instrument te sluimeren gelegd en sprong nu met dartele, potsierlijke sprongen het vertrek rond, de klaroen aan zijn signaal overlatend.

In een oogwenk verschenen twee eveneens van top tot teen geharnaste edellieden, Pagelli en Alonzo, zijnde mannelijke bewoners van een verlaten zijvleugel des kasteels.

„Vervloekt, Ramiro, zijn de Cimbren losgebroken?" brulde Pagelli met een blik op zijn inderhaast gezadeld strijdros.

Alonzo, de andere ridder, bleek aan dergelijke nachtelijke alarmkreten gewoon en trachtte zwijgend met zijn paard het breede voorplein over te steken, wat hem spoedig gelukte.

Hij voegde zich bij Ramiro en Pagelli.

Na een doodelijke stilte gelukte het Ramiro de beide edellieden het trotsche bevel van de edelvrouw in te fluisteren.

„Dan hebben wij geen tijd te verliezen", meende Pagelli; „niet dan over mijn lijk zal men mijne meesteres weerstreven", en hij keek vergenoegd naar zijn verroest harnas.

Alonzo zei wederom niets, maar een onheilspellend vuur uit zijn anders matgrijze oogen voorspelde weinig goeds. Hij drukte zich een weinig vaster in het ruiterzadel en sloeg met zijn damascener kling een zee vonken uit de grafelijke paleissteenen.

„Tsa, trompetter, dat men de valbrug nederlate; ik heb wel een weinig koorts, Ramiro, gij moet mij morgen, mocht ik wederkeeren, even aderlaten. Maar genoeg reeds getalmd, wij moeten gaan," hoorde men Pagelli, den spraakzamen ridder, zeggen.

Zijn trakhener mustang stond reeds te trappelen van ongeduld, een sprong op leven en dood en ook hij zat in het zadel.

Een onwelluidend gekraak en het was den grijzen portier Ramiro gelukt de valbrug neder te laten, met een geluid, dat den bijna onverstoorbaren nachtuil naar een andere torenspits deed omzien.

Alonzo had zijn reeds genoemde onheilspellende oogen neergeslagen en volgde Pagelli op den voet.

Weldra galoppeerden de beide edellieden door den stikdonkeren nacht.

Bij een kronkeling in den weg had Alonzo goed gevonden Pagelli zonder voorafgaande waarschuwing een gevoeligen vuistslag toe te dienen, waarschijnlijk om zijne opmerkzaamheid te trekken.

„Wat wilt gij, Alonzo, wat moet dat beteekenen?"

„Val mij niet in de rede", hernam deze, die vóór deze nog niets beweerd had. „Gij kent de verheven opdracht, ons door de edele gravin bevolen, welnu", — en zijne oogen begonnen wederom onheilspellend te zoeklichten — „slechts één van ons zal deze tot een goed einde brengen. We zijn beiden gewapend, uw leven of het mijne, sleehts één van ons zal onze beminde gebiedster, Amalia de Haute-Picnic, niet terug zien."

„Gij spreekt wartaal, wapenbroeder; laat het snelste paard beslissen. Waarom een van ons beider edel bloed vergoten?"

„Gij kent mij, Pagelli, weerstreeft mij niet, gij weet, ik streed steeds tegen dozijnen . . . nooit streed een der gebroeders Alonzo tegen één enkel man, maar thans, t h a n s zal hij strijden!"

„Onze gebiedster weet hiervan niets, laat u dit voorloopig genoeg zijn. En nu, verweer u en wacht uw dood!"

Pagelli schudde meewarig het hoofd en sprak niet meer tegen.

Beiden trokken hunne slagzwaarden, gingen ieder een geographische zeemijl terug, en stormden toen op elkander toe, in den steeds helsch donkeren nacht.

Een botsing als van twee stalen luchtschepen en Alonzo lag met rauwen kreet ter aarde; toen hij weer trachtte bij te komen, was hij zoo goed als morsdood.

Zijn trouw paard scheen ongedeerd.

Een zacht gereutel, een diepgevoeld: „Denk aan Amalia, zèg haar, dat gij mij gedood hebt uit jaloezie . . . dat noem ik trouw . . . en nu, vaarwel, voor eeuwig . . ." en Pagelli was reeds doorgerend, gevolgd door Alonzo's trouwen klepper.

Een minuut later begon een maantje van een eerste-kwartier-grootte de plaats des onheils te verlichten.

Toen kwam Pagelli langzamerhand tot bewustzijn, wat hij nog te doen had. De man was nog een beetje versuft naar aanleiding van het gebeurde en begon als eerste gevolg een unheimlich gejeuk van zijn maag te gevoelen. Maar meer nog dan dit kwelde hem het bevel van gravin Amalia de Haute-Picnic.

Eindelijk bemerkte hij in de verte een flauw lichtje, — dàt was het oude klooster. Goddank, dáár, in dat zedig oord, zou hij vragen wat hij noodig had.

Eene statige non opende hem de poortdeur.

„Wat verlangt gij, edele ridder?" vroeg de vrome vrouwe.

„Mijne bevelen zijn stipt, komt naderbij, dan zal ik u mijne opdracht in het oor fluisteren."

Wat de ridder aan de non vroeg, zal niemand ooit te weten komen, tenminste nu nog niet; maar een geweldige smak, veroorzaakt door het nijdig dichtslaan van de kloosterdeur, deed Pagelli afdoende blijk, dat hij hier niets te hopen had.

Een onheilspellend knarsen van zijn zoo goed als tandeloos gebit, diende tot aansporing van zijn edel ros, en weldra spatten weer de vonken uit de bazaltrotsen, die de fiere ruiter passeerde.

Woest, het schuim op de kaken, bereikte Pagelli eene herberg.

De waard, een voorkomend man, liet den ridder uitspreken en scheen te hebben wat hij zocht; ten minste, toen Pagelli het zoo vurig gewenschte, in grauw vettig papier gewikkeld, in zijn bezit had, steeg uit hem een juichkreet op ten hemel, zoo vol enthousiasme, dat het steeds volgende paard van wijlen Alonzo doodelijk ontsteld op hol sloeg en niet meer te benaderen scheen.

De waard schudde veelbeteekenend met het hoofd, en de gasten, die juist hunne Leberknödel ver-

orberden, veegden zich den mond af met de vettige papiertjes, waarin dat eetgoed door de huismoeders gewikkeld was.

In een wilde jacht door den thans spaarzaam verlichten nacht ging het nu slotwaarts.

De trouwe klepper van wijlen Alonzo was er het eerst en gaf door een doordringend gehinnik, gepaard met nijdige trappen van zijne achterpooten, teekenen van zijne aanwezigheid.

Ramiro rezen de haren te berge bij het zien van dien ruiterloozen klepper, en in ongekende haast liet hij de valbrug neder en het fiere ros liep regelrecht naar de hofstallen.

In zestien en een kwart minuut bereikte Pagelli, zijn slagzwaard boven zijn hoofd zwaaiend, als symbool van triomf, het voorvaderlijk kasteel. De door de gravin zoo vurig gewenschte kleinodiën zaten nog steeds gewikkeld in het grauwe, vettige papier, dat argeloos uit een barst van zijn roestig borstkuras stak.

Een heerlijke leverlucht bezwangerde het trotsche paleis der Picnics. Gravin Amalia was reeds de trap afgestormd, voor zoover het rinkelend harnas haar dit toeliet.

„Godlof, ge zijt terug en ongedeerd! Waar zijn de gevraagde . . ."

„Hier zijn ze, edele gebiedster," jubelde Pagelli en wilde aanstalten maken om met een gelukkigen greep het papier met den kostbaren inhoud uit zijn gescheurd harnas te bevrijden.

Die beweging was hem echter noodlottig . . .

Sneller dan het daglicht had een der steeds dartele hazewindhondjes een sprong naar het geurende papier gewaagd, en nog sneller dan te beschrijven is verdwenen papier en inhoud in zijn sinds lang beproefde, leege maag.

Amalia's en Pagelli's wanhoopskreten te beschrijven laat ik aan een machtiger pen over; genoeg zij het even te melden, dat Fausse-Maigre, het bewuste hazewindje, een wervelwind gelijk, de trappen ophuppelde, gevolgd door gravin en edelman.

De inhoud van het grauwe papier scheen het hondje echter slecht te bekomen, want na enkele minuten hief het een satanisch gehuil aan, waarbij het vroeger vermelde engelenzang te roemen was, en kromde zich in ontelbare cirkels en parabolen.

De pijnen in de maagstreek bleken weldra ondragelijk, want het arme beest verdween met een laatsten wanhopigen sprong in de vijftien meter diepe slotgracht.

Het beest verdronk en gaf natuurlijk den geest.

Dit was ook Pagelli te veel.

Hoe, hij, Pagelli, zijn roemvolle opdracht vervuld, en deze op het laatste oogenblik verijdeld door een hazewindhondje? Dat nooit!

„Vermaledijd, gravin, het noodlot speelt ons parten! Weet dat ik zonder mijn schuld Alonzo heb gedood. Hij ligt in het hooge gras te zieltogen. De hemel weet, dat ik het niet heb gewild. . . ."

Maar nu genoeg, gebiedster, ik wil ook mijn échec niet overleven.

Niets kan mij redden of weerhouden, gedenk mijner in den gebede en vergeet deez' ijslijken nacht nooit . . . vaarwel, voor eeuwig!"

Weder een razenden sprong, en Pagelli viel aan den voet der burchttrap tegelijk met zijn harnas te pletter.

Gravin Amalia de Haute-Picnic knarsetandde van woede en . . .

Nu zal het echter voor den geduldigen lezer tijd worden eenige opheldering te erlangen. . . .

Eleonora de Haute-Picnic, de getrouwde *) dochter van de gravin, lag in barensgenot.

De trouwe erfbaker had een paar bakerspeldjes vergeten. Daarom moesten Alonzo en Pagelli in het holst van den nacht . . . Sinds draagt de banier der Picnics twee bakerspeldjes in haar onbesmet wapen.

*) On- ad libitum.

L. H. Chrispijn.

Men verzoekt ons opname van het volgende bericht:

Voor de feestelijke herdenking van het 40-jarig jubileum van den tooneelspeler L. H. Chrispijn heeft zich de volgende kommissie gevormd: prof. J. A. van Hamel, voorzitter; dr. S. Sturkop, vice-voorzitter; Max. R. Nunes, sekretaris, N. Z. Voorburgwal 230—232; Simon Maris, penningmeester, Keizersgracht 498; Lizzy Ansingh; mevr. Th. van Duyl-Schwartze; mr. Chr. P. van Eeghen; S. J. H. Gomperts; C. Gooseling; dr. J. van der Hoeven Leonhard; mr. Fritz H. Kokosky; mr. P. W. de Koning; G. H. Kroon; C. Henri Kuhn; C. J. Maks; mevr. Th. Mann-Bouwmeester; Frans Mijnssen; mr. H. A. van Nierop; W. Noothoven van Goor; M. Onnes van Neyenrode; dr. W. Posthumus Meyjes; mej. B. Repelius; mej. Jacq. Reyneke van Stuwe; H. C. J. Roelvink; Julius Röntgen; W. Royaards; mr. P. van Sonsbeeck, en H. Wertheim.

Advertentiën.

N. V. Het Duitsche Tooneel
Dir. HANS EDMUND.

Grand Théâtre.

Sonnabend 20, Sonntag 21 Jan. u. Dienstag 23 Jan., 8 Uhr,

Bummelstudenten.

Grosse Posse mit Gesang und Tanz von RUDOLF BERNAUER, Musik von BOGUMIL ZEPPLER.

1. Bild: In dulci jubilo. 2. Bild: Die verzwickte Erbschaft. 3. Bild: Blühendes Geschäft. 4. Bild: Das seltsame Conservatorium. 5. Bild: Beim Volksanwalt. Das Werk wurde in Berlin 800 mal hintereinander gegeben. Hauptrollen: Dir. EDMUND, LAURA BERNAUER, WILLY DIETRICH, MELITTA PETRI u. s. w.

Sonntag 21 Jan. 2 Uhr

Silvia Silombra

Schauspiel von Jhr. VAN RIEMSDIJK.

Bioscope-Theater.
Reguliersbreestraat. Tel. 8206
Directie: F. A. NÖGGERATH.

MAUPIE STAAL
Humorist en Imitator.

Verder de nieuwste Pracht-Bioscope-Beelden.

Iederen werkdag van 2-4½ uur
Bioscope Voorstelling
Entrée 25 cts. Kinderen 15 cts.

Théâtre Royal Français de La Haye.
Direction: K. F. VAN BIJLEVELT.

Paleis voor Volksvlijt
Mardi 23 Janvier 1912
8 heures
Les Huguenots

Schouwburg Frascati
Dir. G. PROT & ZOON

Het beleg van Granada
Klucht met zang in 4 bedr.

Paleis voor Volksvlijt
N. V. Het Tooneel
Dir. WILLEM ROYAARDS

Zaterdag 20 en Zondag 21 Januari
DE VIOLIERS.

Dinsdag 30 Januari,
25-jarig tooneelfeest van WILLEM ROYAARDS
Jonkvrouwe de la Seiglière.

Dagelijks plaatsbespreken.

TOURNEÉ
Louis Bouwmeester.

Hollandsche Schouwburg, AMSTERDAM.

Zaterdag 20, Zondag 21, Maandag 22 Januari en volgende avonden 8 uur.

EERTSE VOORSTELLINGEN VAN
Het Huis Hense en Zoon.

Oorspronkelijk tooneelspel in 3 afdeelingen van JACQ. REIJNEKE VAN STUWE.
Hildebrand Hense: LOUIS BOUWMEESTER.

Zaterdag (Liefdadigheidsvoorstelling) zijn de prijzen Frontloge en 5 eerste rijen Stalles f 3.—, Stalles rij 6—11 f 2.50, Parquet en Zijloge f 1.75, Parterre en Frontbalkon f 1.—, Zijbalkon 75 cts., Amphiteater 50 cts., Galerij 30 cts.

Overige dagen gewone prijzen.

Hollandsche Schouwburg.
Joodsche Tooneelvereeniging „BETSALEL".

Zaterdag 27 Januari
HEILIG LICHT
DOOR
Rabbijn DE HOND.

Telefoon 1650 **CASINO** Directeur SOESMAN

Elken avond stijgend succes van
SCHOTS EN SCHEEF
Oorspronkelijke Hollandsche Pracht-Revue in 3 Acten, 17 Tafereelen en 54 Beelden van HENRI TER HALL.
Uitgevoerd door 80 personen.

Aanvang precies 8 uur. — Einde 11 uur.

Plaatsen kunnen twee dagen te voren worden besproken van 10—3 uur aan het Bureau.

Matinée: „ZONDAGMIDDAG" opvoering der GEHEELE REVUE!!

Stoom-Wasscherij en Tapijtreiniging
Latenstein & Van de Stadt,
ZAANDAM.

De N. V. Centraal Bureau voor Publiciteit en Reclame-Middelen,
Dir. ADR. KERREMANS,

heeft zich vanaf heden mede belast met de exploitatie der advertentie-rubriek van

DE KUNST.

Kantoor: HEERENGRACHT 125, Amsterdam.
TELEFOON 10342.

LEERT DE MODERNE **TALEN** VAN BUITENLANDSCHE LEERAREN IN **THE BERLITZ SCHOOL OF LANGUAGES.**

INVULLEN EN AAN DIT ADRES ZENDEN

COOLSINGEL 69

OPGERICHT 1878.

Ondergeteekende wenscht eene KOSTELOOZE

Privaat-Proefles

te nemen en verzoekt bericht wanneer deze kan plaats hebben.

Taal .....

Naam .....

Adres .....

Gewenschte tijd .....

Uijtenbogaardt's
Piano- en Orgelhandel
1e Van Swindenstraat 10
AMSTERDAM.
STEMMEN VERHUREN
RUILEN REPAREEREN
TERMIJNBETALING

J. L. SON
O. Z. Voorburgwal 175
naast HOLLEKAMP & Co.
Kunsttanden en Gebitten.
Informaties kosteloos. Beslist goedkoope prijzen

10% KORTING
krijgen
alle abonnés van „DE KUNST"
die hun Gaskronen en alle andere Verlichtings-artikelen koopen bij
J. D. DUFLOO, Vijzelstraat 66, Amsterdam

ONMISBAAR is in ieder huisgezin een
LEWENSTEIN's Naaimachine
Alleen verkrijgbaar in onze Magazijnen te Amsterdam
WARMOESSTRAAT 189 - KALVERSTRAAT 146/8
en verdere filialen in Nederland.
UITERST BILLIJKE PRIJZEN. - DESVERLANGD OP TERMIJNBETALING.

HEES & Co.,
Fabrikanten van Muziekinstrumenten
AMSTERDAM, Vijzelstraat 45.
TELEFOON 10685.
Magazijnen: Den Haag, Delft (Peperstraat 6, 8, 10, 12).

HEIJSTEE SMIT & Co.
REGULIERSDWARSSTRAAT
AMSTERDAM
Wand- en Vloertegels.

Telef. 4877
Ha! Io!! MET KLEINE DIAS Mevrouw!
Voor net gedragen Heerenkleederen? dagelijks te ontbieden en geeft de hoogste prijzen.
Eenig adres: O.Z. Voorburgwal o/h. Stadhuis 244 A'dam

C. V. „DE NIEUWE MUZIEKHANDEL"
HEILIGENWEG 5 bij de Kalverstraat, AMSTERDAM
Telegram-Adres: „MUZIEKLEVEN" — Telefoon Interc. 1321
DE BEST GESORTEERDE
MUZIEKHANDEL VAN NEDERLAND
CONCERTBUREAU

BERNHARD JACOBS, Fotograaf, Heerengracht 232, AMSTERDAM.
Speciale inrichting voor H.H. Artisten. Proefportretten GRATIS.